HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דאילטנע מיכן. דברי הלנע אבל חגר החלוקה לתרוייהו קביעא תשמישתי' לכל אחד בחלקו כל שעה ולא עבדי בה מילי דלנעא: **ביון דלו.** לחלוק. ולקמן פריך מאי איריא לו אפילו לא לו הרי הן יכולין לכוף זה את זה: **בונין רוחב.** של אבנים: **גודל.** כותל אבנים ובחגר שיש בה דין חלוקה ועל כרחן חולקים: **וטעמא דרבו.** שהתנו לחולקה בכותל אבנים הא לא רבו אין מחייבין אותו אלא מסיפס בעלמא: **דלאמרי איגשי בו.** תירוצא הוא: **שאין בה דין חלוקה.** מ' אמות לא יחלוקו: **ובכתבי הקדש.** ספר תורה שהוא בכרך אחד וכן נביאים וכתובים הכתובים בגליון כס"ת: **קנין דברים הוא.** ואין חליפין קונין אלא דבר הנקנה או (ו) מכר או מתנה או שעבוד קרקעות שהקנין חל עליו או מטלטלין: **ברוחות.** זה בורר לו חלק מזרחי וזה בורר לו חלק מערבי וקנו מידם ומעתה נקנה חלק מזרחי לזה ואין לזה חלק בו וכן האחר לחבירו: **והחזיק.** בחלקו רפק ביה פורתא וקרקע נקנה בחזקה(ז) אחרי אשר רצו בשעת חלוקה(ח): **אריה.** חלי לביה והלבינה ג' טפחים והאריה טפח ומחצה ועובי הכותל אריה מכאן ואריה מכאן וטפח בתמצע שנותן שם טיט לחברו: **לביים ליבני.** שלימות לביה לעובי הכותל: **למורשא דקרנתא.** דאשי האבנים בולטות לחוץ שאין חלקות ולהכי בעי רוחב טפח יתירא: **לביני אורבי.** בין דימוס שמכאן ובין דימוס שמכאן ונותן טיט באמצע: ה"ג **אימא לביני דלא משפיין: ש"מ בו.** ונפקא מינה למקבל עליו לבנות כותל לחבירו: **בריכסא.** אבנים דקות וטיט בין שני הדימוסות: **למימרא דבגזית (בו') כל ד' אמות גובה אי הוה פוטיא ה' טפחים קאי ואי לא לא קאי.** דתנן במתני' בגזית זה נותן טפחיים ומחצה וזה נותן טפחיים ומחצה ומחייבין בשתן ג) מחייבין אותן בגזית אבל לא אבנים אמר ר' יוחנן לבנותו עד ד' אמות ולפי חשבון זה לגובה שמנה צריך י' טפחים רוחב: **והא אמה טרקסין.** דבנין שלמה דגזית הוה דכתיב אבני גזית (מלכים ז ה) והוי שלשים אמה קומתה ואין עוביו אלא אמה להגדיל בין ההיכל לקדשי הקדשים: **דאיכא טפח יתירא.** ומשום האי טפח פוטיא מצי לאגבוה טובא ואין צריך לתת לכל ארבע אמות ה' טפחים רוחב: **בנין.** שהיה גובהו (ט) ט) מאה אמות כדתנן במסכת מדות (פרק ד מ"ו): בשנים

מאי קא משמע לן בשאין בה דין חלוקה. אע"ג דקא משמע לן דשמיה איזק ה"פ מאי קמ"ל במאי דאיירי באין בה דין חלוקה ליישמעינן בשיש בה דין חלוקה [אע"ג דלא רצו] (כשרצו) פלגי מ) א תימה הא קמ"ל דאפילו באין בה דין חלוקה דאיכא למימר על מנת לעשות גודל לא איתרלאי כדפירש לעיל: **כי רצו מאי הוי ניחדרו בהו.** למ"ד מחיצה גודל לא פריך דאיכא למימר דקנו ושיעבדו נכסיהן לבנין הכותל[ב] אלא למ"ד פלוגתא הוא דלא קנין דקנין דבריס בעלמא הוא דלא מסיק אדעתא שקנו ברוחות:

קנין דברים בעלמא הוא. כפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף לד.) דתנן מתנה ש"ח להיות כשואל ומוקי לה בקנו מידו אתם לא קנין דבריס הוא אלא קנין גמור הוא שמשעבד את עצמו אשם יאנס אישלם(ג): **רב אשי אמר בגון שהלך כו'.** מימה לר"י מה בא רב אשי להוסיף וכי איצטריך לאשמועינן דחזקה מועלת כמו קנין ונראה לר"י דהא קמ"ל דאע"ג דקאמר לקמן בחזקת הבתים (דף נג.) אלא בפניו לריך לימוך לו לך חזק וקני הכא[ד] כיון שאמרו אתה תקח רוח לפוניה ואני רוח דרומית והלך והחזיק לו כל אחד בשלו זה אלא בפני זה עשה כמי שקנו מידם ברוחות אע"פ אלא אמרו זה לזה לך חזק וקני[ה]:

ארבע אמות גובה אפותיא דה' קאי טפי לא קאי. וקשיא לר"ת הא לביין דגריעי קאי בשלשה טפחים ועוד הא קא חזינן דקאי בגזית טפי אפותא ותיקן דהכי קאמר טפי לא קאי כמשפט גזית שרוטים בני אדם לבנותו שיעמוד ימים רבים כשבושים בגזית:

טרקסין. אומר ר"ת דטרק הוי כמו טרוקיי גלי ברכות (דף כח.) וסין הוי סיני כלומר שהיה מפסיק וסוגר את הלוחות שנתנו בסיני שהיו מונחות בארון שהיה בצד הקדשים וי"מ טרקסין פיס ומון שאותה אמה היתה ספק אם מקודשת פיס או חון ולכך היו שם שתי פרוכת כדאמרינן ביומא (דף נא.): **שאני התם דאיכא טפח יתירא.** ה"מ לשנוי לאגב תקרה ומעזיבה קאי טפי כדאמרי' בסמוך: אמר

דאיצטנע מינך לישנא אחרינא אמרי לה סברוה מאי מחיצה פלוגתא (ח) דכתיב [1]ותהי מחצת העדה [א]וכיון דרצו בונין את הכותל בעל כורחן אלמא [2]היזק ראיה שמיה היזק (ט) אימא מאי מחיצה גודא (ט) (דתנן) (ט) מחיצת הכרם שנפרצה אומר לו גדור נפרצה אומר לו גדור נתיאש הימנה ולא גדרה הרי זה קידש וחייב באחריותה וטעמא דרצו הא לא רצו אין מחייבין אותו אלמא היזק ראיה לאו שמיה היזק אי הכי בונין את הכותל בונין אותו מבעי ליה אלא מאי פלוגתא אי הכי שרצו לעשות מחיצה שרצו לחצות מבעי ליה כדאמרי אינשי תא נעביד פלוגתא ואי היזק ראיה שמיה היזק מאי איריא רצו אפי' לא רצו נמי א"ר אסי א"ר יוחנן משנתנו [3]בשאין בה דין חלוקה והוא דרצו מאי קמ"ל (ג) דכי לית ביה דין חלוקה כי רצו פליגי תנינא (ג) אימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים אפילו פחות מכאן חולקין אי מהתם הוה אמינא אפילו פחות מכאן במסיפס בעלמא קמ"ל הכא כותל וליתני הא ולא ליתני הך סיפא איצטריכא ליה (ד) וכתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו (ה) (ל"א וכי רצו מאי הוי ליהדר ביה אמר רב אסי א"ר יוחנן בשקנו מידו כו' אדאשמעינן בשאין בה דין חלוקה והוא דרצו לישמעינן ביש בה דין חלוקה ואע"ג דלא רצו אי אשמעינן ביש בה דין חלוקה ואע"ג דלא רצו הוה אמינא שאין בה דין חלוקה אפילו רצו נמי לא קמ"ל ומי מצית אמרת הכי והא קתני סיפא אימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים יחלוקו מאי לאו אכותל לא אמסיפס בעלמא ליתני האי ולא ליתני האי סיפא איצטריכא ליה ובכתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו): במאי אוקימתא למתני' בשאין בה דין חלוקה אי בשאין בה דין חלוקה כי רצו מאי הוי נהדרו בהו א"ר אסי א"ר יוחנן (ו) שקנו מידן (ז) וכי קנו מידן מאי הוי קנין דברים בעלמא הוא (ח) בשקנו מידן ברוחות רב אשי אמר (ט) כגון שהלך זה בתוך שלו והחזיק וזה בתוך שלו והחזיק: מקום שנהגו לבנות כו': (י) גויל אבני דלא משפיא גזית אבני דמשפיא דכתיב [2]כל אלה אבנים יקרות (כ) במדות גזית (ל) (וגו') כפיסין ארחי לביני לביני אמר ליה רבה בריה דרבא לרב אשי ממאי דגויל אבני דלא משפיא נינהו והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא דילמא פלגא דגזית הוא והאי טפח יתירא לביני אורבי הוא כדקאמרינן כפיסין ארחי לביני לביני והאי טפח יתירא לביני אורבי אמר ליה וליטעמיך כפיסין ארחי מנלן אלא גמרא גמירי לה גויל נמי אבני דלא משפיא גמרא גמירי לה איכא דאמרי אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי ממאי דהאי כפיסין ארחי נינהו והאי טפח יתירא לביני אורבי דילמא מאי כפיסין אבני דלא משפיין והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא כדקאמרינן גויל אבני דלא משפיין גזית אבני דמשפיין והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא אמר ליה וליטעמיך גויל אבני דלא משפיין מנלן אלא גמרא גמירי לה הכא נמי גמרא גמירי לה אמר אביי שמע מינה כל ביני אורבי טפח הני מילי בטינא אבל בריכסא בעי טפי ואיכא דאמרי הני מילי בריכסא אבל בטינא לא בעי כולי האי למימרא דבגזית (מ) דכל ד' אמות גובה אי הוי פותיא חמשא קאי אי לא לא קאי והא אמה טרקסין דהואי גבוה תלתין אמהתא ולא הוה פותיא אלא שית פושכי וקם כיון דאיכא טפח יתירא קאי ובמקדש שני מ"ט לא עבוד אמה טרקסין כי קאי בתלתין קאי טפי לא קאי ומנלן דהוה גבוה טפי דכתיב [3]גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון רב ושמואל ואמרי לה ר' יוחנן ור"א חד אמר בבנין וחד אמר בשנים

מאי קא משמע לן בשאין בה דין חלוקה. אע"ג דקא משמע לן דשמיה איזק ה"פ מאי קמ"ל במאי דאיירי באין בה דין חלוקה ליישמעינן בשיש בה דין חלוקה [אע"ג דלא רצו] (כשרצו) פלגי מ) א תימה הא קמ"ל דאפילו באין בה דין חלוקה דאיכא למימר על מנת לעשות גודל לא איתרלאי כדפירש לעיל: **כי רצו מאי הוי ניחדרו בהו.** למ"ד מחיצה גודל לא פריך דאיכא למימר דקנו ושיעבדו נכסיהן לבנין הכותל[ב] אלא למ"ד פלוגתא הוא דלא קנין דקנין דבריס בעלמא הוא דלא מסיק אדעתא שקנו ברוחות:

קנין דברים בעלמא הוא. כפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף לד.) דתנן מתנה ש"ח להיות כשואל ומוקי לה בקנו מידו אתם לא קנין דבריס הוא אלא קנין גמור הוא שמשעבד את עצמו אשם יאנס אישלם(ג): **רב אשי אמר בגון שהלך כו'.** מימה לר"י מה בא רב אשי להוסיף וכי איצטריך לאשמועינן דחזקה מועלת כמו קנין ונראה לר"י דהא קמ"ל דאע"ג דקאמר לקמן בחזקת הבתים (דף נג.) אלא בפניו לריך לימוך לו לך חזק וקני הכא[ד] כיון שאמרו אתה תקח רוח לפוניה ואני רוח דרומית והלך והחזיק לו כל אחד בשלו זה אלא בפני זה עשה כמי שקנו מידם ברוחות אע"פ אלא אמרו זה לזה לך חזק וקני[ה]:

ארבע אמות גובה אפותיא דה' קאי טפי לא קאי. וקשיא לר"ת הא לביין דגריעי קאי בשלשה טפחים ועוד הא קא חזינן דקאי בגזית טפי אפותא ותיקן דהכי קאמר טפי לא קאי כמשפט גזית שרוטים בני אדם לבנותו שיעמוד ימים רבים כשבושים בגזית:

טרקסין. אומר ר"ת דטרק הוי כמו טרוקיי גלי ברכות (דף כח.) וסין הוי סיני כלומר שהיה מפסיק וסוגר את הלוחות שנתנו בסיני שהיו מונחות בארון שהיה בצד הקדשים וי"מ טרקסין פיס ומון שאותה אמה היתה ספק אם מקודשת פיס או חון ולכך היו שם שתי פרוכת כדאמרינן ביומא (דף נא.): **שאני התם דאיכא טפח יתירא.** ה"מ לשנוי לאגב תקרה ומעזיבה קאי טפי כדאמרי' בסמוך: אמר

ט) [ל"ל דאתיא], ב) [לעיל ב. וש"נ], ג) [לקמן יח.], ד) [סס], ה) ס"א כ"ז אינו, ו) [ב"מ טו. וש"נ], ז) [ב"מ לד, א] [ל"ל מגררות במגררה וכן הגי' בעניין ערך שף ב'], ח) [קדושין כו.], י) בס"א: חזקה, כ) [לקמן יב.], ל) [עי' תוי"ט רים פ"ה דיומא ד"ה לגין שתי דגלים מ' למאה אמות וכתב דנמתלף בין מ' למאה ע"ש], מ) ס"א ותיקן מהר"ש ולפי גירסתו ל"ל כפלגו והגי' שלפניו הוא נ' מהרש"א], נ) [וע"עתוס' כתובות נד: ד"ה אע"פ],

תורה אור השלם

1 וַתְּהִי מַחֲצִת הָעֵדָה מֵן הָאַבָּן שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וְחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁלֹּשִׁים אֶלֶף שִׁבְעַת אֲלָפִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת: במדבר לא מג

2 כָּל אֵלֶּה אֲבָנִים יְקָרֹת מִמִּדַּת גָּזִית מְגֹרָרוֹת בַּמַּגְּרָה מִבַּיִת וּמֵחוּץ וּמִמְּסַד עַד הַטִּפָּחוֹת וּמֵחוּץ עַד הַחֵצֵר הַגְּדוֹלָה: מלכים א ז ט

3 גָּדוֹל יִהְיֶה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאַחֲרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן אָמַר יְיָ צְבָאוֹת וּבַמָּקוֹם הַזֶּה אֶתֵּן שָׁלוֹם נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת: חגי ב ט

גליון הש"ם

גמרא כגון שהלך זה. עי' בתוספות רשב"א אי אלף רכ"ו וי"ש:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כדכתיב ותהי מחצת: (ב) שם ואימא מאי מחיצה גודא כדתנן מחיצת הכרם שנפרצה אומר לו גדור הרי זה ונפרצה: (ג) שם מאי קמ"ל (דכי לית ביה דין חלוקה) תא"מ וי"ב גי' תוס' כשאין בה דין חלוקה: (ד) שם לא יחלוקו וכי לו מאי הוי ליהדר ביה וכו' בשקנו מידן כו' לישנא אחרינא דאשמעינן בשאין בה: (ה) שם למימרא דבגזית כל כ"ל ואות ד' נמחק: (ו) רש"י ד"ה קנין וכו' אי במכר או במתנה: (ז) ד"ה בגון שהיה גובהו ק'. נ"ב נראה דזה הוא טעות דהכי בית ראשון היה גבוה ק"כ אמה דהייינו ל' מעלייה דאשוה הכפות ופיה ל' מ"כ מקדש ראשון גבוה יותר וע"כ ל"ל מ' ותקיע עד העלייה דראשון לא הוה רק שלשים ומני מ' וע"ל דף ל"מ ע"ב:

מוסף רש"י

אבל בזמן ששניהם רוצים כו'. משום דבני למיתבי וכתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו מני ריש"א יחלוקו (לקמן יא.). **וכתבי הקדש.** כ"ד ספרים והיו רגילים לכותבן בגליון כס"ת שלנו לפיקר גנאי הדבר לכתבן (שם).

מוסף תוספות

א. כופין זה את זה לבנות כותל באמצע דהיזק ראיה שמיה היזק, אלא הא אתי לאשמעינן אגב אורחיה דאע"ג דלית ביה דין חלוקה כי רצו פליגי תנינא וכו'. המ"ן. ב. דמסתמא היה יודע שקנו מידן כיון דאפשר בקנין. רשב"ם. ג. אע"פ שאין מקנה לו שום נכסים אלא שמשעבד גופו לזה החוב מעתה ולכשיהיו לו נכסים חל שעבודו מעתה. תוס' כתובות נד: ד. דאינו זוכה בשל אחרים אלא בירור חלקים בלחודא הוא. רשב"ם. ה. שאין דין חלוקה כדין מכר או מתנה. רבנו יונה.

חלק שבצד רוח מזרח וזה לזה חלק שבצד רוח מערב דהיינו קנין גמור הואיל והוברר על מה קנו: רב אשי אומר מש"ה לא מצי למיהדר בהו הואיל דקני אע"ג דלית בה דין חלוקה כגון שהלך זה לאחר קנין להחזיק בחלקו דנעל גדר ופרץ כל שהוא ודאי בתר

הכי לא מצי למיהדר: **פיסקא** גויל. אבנים שנחצבו מן ההר דעדיין אין משופין והם ר' טפחים: גזית. אבנים משופין והן של ה' טפחים. כפיסין ארחי חצי לבינה לבינה שלימה היא ג' טפחים. מקום שנהגו לבנות בגויל דמן ר' טפחים זה נותן ג' טפח מחלקו בקרקע וזה ג' טפח. בגזית של חמש טפחים זה נותן טפחים ומחצה בקרקע וזה נותן טפחים ומחצה. כפיסין שהן טפח ומחצה זה נותן טפחים לפי שכשיחן זה כפיס אחד מטפח ומחצה זה כפיס אחד מטפח ומחצה דהיינו ג' טפחים עדיין צריך טינא ביני אורבי לפי שכשמניחין כפיס מכאן וכפיס מכאן ג) ובאמצע כשיעור טפח של סיד כדי שיהיו מדובקות בטינא יפה והיינו ב' טפחים מן הקרקע לכל אחד: לביינים. כותל של לבינים לא הוי אלא ג' טפחים שאין מניחין לבינה כנגד לבינה אלא זו על גב זו: דלא משפיין. שאין משופות ומסותתות: ארחי. חצי לבינה: לבינים לביני. הכי קרו להו בלשון [המון]. (האי) ממאי דהאי טפח יתירא דמיתרי מתני' בגויל טפי משום דצריך ההוא טפח למורש' דקרנא מן הכותל טפי מכותל של גזית משום דגזית משפיא וגויל לא משפיא דילמא האי גויל לאו מר' טפחים הוי כי אם פלגא דגזית דהיינו ב' טפחים ומחצה ומש"ה צריך לאיתן לכל חד וחד ג' טפחים מן הקרקע משום דהאי יהיב גויל מב' טפחים ומחצה [וכן] אידך הכי (טפי) וטפח דמיתר מתני' [בגויל] על אבני גזית משום טינא שמניחין ביני אורבי דאמרי' כפיסין ארחי כול' וממאי דהני כפיסין דקתני מתני' ארחי נינהו דהיינו חצי לבינה והאי טפח יתירא דמיתר בכפיסין דקתני מתני' אבנים דלא משפיין נינהו ולא מתוקנות כשאר ליבני. והאי טפח יתירא דמיתר למורשא דקרנתא שבגולב מן הכותל הוא מי לא קאמרת נמי הכי כול': אמר אביי א"ש מתתני' דקתני בכפיסים זה נותן טפחיים ומחצה מינה כל ביני אורבי טפח ליתן לו סיד. והני מילי דסגי בטפח בטינא שמגובל מחול וסיד אבל בריכסא היינו טיט חוצות שמגובל במים ועפר הואיל ואינו מדובק יפה בני ודאי אינו מדובק יפה: למימרא דבגזית ד' כגון זה שהיא לחיוק ראיה שאין צריך להגביהו אלא ד' אמות כדתנן כותל חצר שנפל רבי' ורבי' והוא מאבני גזית שהם ה' טפחים וקמ"ל מתני' דאי פותיא ה' טפחים ההוא כותל דגבוה ד' אמות מצי קאי הכותל אבל אי גבוה טפי מד' לא קאי בה' טפחים רוחב: והא אמה טרקסין. הכותל שהיה מפסיק בין ההיכל לקודש הקדשים קרי ליה אמה טרקסין דעובי הכותל הוי אמה בת ג' טפחים ואי קשיא אמאי מקשה מגזית טפי מגויל דכפיסין וליבני תריץ משום דבעי לאקשויי ליה מאמה טרקסין (דביני) [דבנו] מאבני גזית ומקדש ראשון היה גבוה ל' וההוא אמה טרקסין לא הוה פותיה אלא י' פושכי אפ"ה קם ההוא כותל והיכי אמרת עד ד' אמות בגובה קאי כותל דעבה ה' טפחים ותו לא שאני התם הואיל ואיכא טפח יתירא על ה' טפחים מצי קאי עד גובה ל': במקדש שני מאי טעמא לא עביד אמה טרקסין. אלא פרוכת כדתנן בפ' הוציאו לו (יומא נא.) שתי פרוכות היו שם ובינתיים אמה וכו': אתלתין קאי. כלומר מקדש ראשון שהיה גבוה ל' אמה כעובי אמה מצי קאי טפי לא קאי וחד אמר בבנין. שהיה גבוה יותר מן הראשון:

ט) [אולי ל"ל דאתיא לגיע בתשמיש דמיא מבמלכ"]: ב) [נראה דל"ל בונין אותו בעל כרחו משום דהיזק ראיה שמיה היזק ואימא מאי מחיצה גודא וכו' וטעמא דרבו וכו']: ג) [ל"ל לריך להגיה בתמצע וכו']: